

Bestyrelsens beretning
til generalforsamlingen
19. april 2018

Indledning

2017 blev et museumspolitisk begivenhedsrigt år. Internt i ODM blev en ny bestyrelse konstitueret efter generalforsamlingen den 27. april, og museumsdirektør Flemming Just, Sydvestjyske Museer, indtog formandsposten efter museumschef Frank Allan Rasmussen, Frederiks Værk, der havde været i bestyrelsen seks år – heraf de sidste to som formand – og skulle forlade bestyrelsen. Stor tak for en rigtig god indsats og en indsigtfuld og sej kamp for museernes fællesskab.

På den museumspolitiske scene var den nye kulturminister, Liberal Alliances Mette Bock, hovedtaler på generalforsamlingen. Hun nævnte bl.a. at ville tage fat på at gøre statens tilskud til museumsdrift mere gennemskuelig. Hen over sommeren blev der nedsat to såkaldte visionsgrupper, der inden den 1. december skulle komme med hver deres uafhængige version af et nyt tilskudssystem med råderum til nye tiltag og med fastholdelse af høj kvalitet for de danske statsanerkendte og statslige museer. Men, vel at mærke, uden at tilføre midler eller ændre på det urimelige såkaldte omfordelingsbidrag, der hvert år skærer 2% af de statslige tilskud til de statsanerkendte og statslige museer. ODM's holdning til såvel oplæg, proces og status præsenteres senere.

Finanslovsprocessen blev på museumsområdet noget uskøn. Finansministeren delte først nogle lunser ud til diverse folketingsmedlemmers hjemmebane, medens kulturministeren efter finanslovens vedtagelse blankt erkendte, at den var blottet for kulturpolitik. Et lille lys i mørket var dog bisætningen, at det var fordi, der var udredninger i gang på flere områder af kulturlivet, og så var det bedst at vente med at sætte kulturpolitisk kraft ind i finanslovssammenhænge! Det er ord, der forpligter, og som ODM vil holde ministeren op på. Ministeren synes i øvrigt at italesætte, at kultur også er investering. Det gør vi også i ODM. Museer er ikke blot en investering i livsvigtig kulturel selvforståelse og sammenhængskraft, men er også en økonomisk væsentlig faktor i hele landet. Vi er gerne med til at forfølge netop dette spor som en hjælp til den liberale kulturminister.

Lad os gøre Europarådets parlamentariske forsamlings ord til vores: "Europæiske regeringer, som vil spare på museer og biblioteker, bør betragte de to områder som en investering, der bidrager til økonomisk vækst fremfor at betragte dem som en omkostning". Og lad os søge at overbevise både kommunal- og landspolitikerne om, at ordene også gælder i en dansk kontekst, selv om det bestemt ikke er, hvad vi oplever vækker genklang, når skiftende kulturministre og landspolitikere taler om museer og kulturarv. Her er området ofte betragtet som en økonomisk byrde. Og det selv om 2018 er udnævnt til europæisk kulturarvsår. Mon de danske museer i øvrigt har energi og økonomiske ressourcer til at medvirke aktivt til at løfte fanen ekstra højt i den anledning i 2018?

Principper for støttestruktur

1. Et fagligt solidt og vedkommende museumsvesen i hele landet
2. Dynamik og udvikling
3. Gennemsigtighed og enkel administration
4. Fastholde museumslovens fem hovedopgaver
5. Museumsevalueringer med konsekvens

Under ODM's faglige orienteringsmøde, som samlede om mod 400 museumsfolk, satte ODM's formand Flemming Just statstilskudsdebatten på dagsordenen. Foto: Kathrine S. Carlsen

Museumspolitiske initiativer

Fordeling af statstilskud

Afsættet for eventuelle ændringer af statstilskud er problematisk

Årets museumspolitiske tema var og er i skrivende stund fordelingen af statens tilskud til såvel statslige som statsanerkendte museer i Danmark. Mette Bock meddelte den 7. marts, at hun satte gang i undersøgelser inden for 10 indsatsområder på kulturens område, herunder museernes statstilskud. Det skulle gøres ud fra en forudsætning om: "på den ene side bevare kulturarven – og på den anden side skabe rum til at bryde nye veje". Ministeren udtalte i forbindelse med sin tiltræden, at der skulle ske en "gennemlysning" af hele statstilskudsfordeling, og hun satte projektet i relation til et politisk ønske om, at staten primært skal støtte eliten og det kreative vækstlag.

I ODM har vi i en årrække argumenteret for, når der politisk blev fremsat ønske om ændringer, at HVIS man vil ændre i støtten til landets 97 statsanerkendte og fem statslige museer, bør man gøre det på et oplyst og sagligt grundlag. Det vil sige under hensyntagen til, at det er et komplekst område og med respekt for både faglighed, kvalitet, bredde og geografi. Vi har henvist til udenlandske erfaringer, som det britiske kulturministeriums såkaldte 'Cultural White Paper', som forrige år gav afsæt for et udvalg, der skulle se på de britiske museers rolle og opgavevaretagelse i samfundet, men også hvordan staten kan bidrage til at videreudvikle en bæredygtig og effektiv museumssektor. 'Mendoza Rapporten', efter den uafhængige hovedskribents navn Neil Mendoza, udkom i november 2017. Det er en helt anderledes ambitiøs rapport, der ser på status og fremtid for de engelske

museer. Den har væsentligt større udblik og ambition end de to vidt forskellige rapporter i Danmark, som udkom den 1. december, og som alene tager afsæt i den af ministeren stillede opgave om gennemskuelighed, råderum og omfordeling og derfor primært ser på museerne ud fra et økonomisk rationale.

Forskelligheden i rapporterne er slående og lægger op til meget forskellige forslag til støttestruktur. Grupperne ser også helt forskelligt på, hvad der er museernes kerneopgave, og som staten skal påtage sig medansvar for. Den ene gruppe anser formidling som museernes vigtigste opgave, medens den anden gruppe ser bevaring af kulturarven som det væsentligste. Alene det faktum afspejler, at der mangler en grundlæggende klarhed over, hvilken præmis staten overhovedet lægger til grund for støtten til museerne.

Vi har brug for et samlet museumsvesen

Samtidig med at de to visionsgrupper arbejdede på forslag til en ny støttestruktur, diskuterede vi i ODM ved fire regionale møder i efteråret sagen med medlemmerne. Møderne var velbesøgte og udbytterige, og de gav overblik og en bred indsigt i medlemmernes syn på statstilskudsstrukturen. Vi tog på møderne afsæt i ODM's fem overordnede principper for fremtidens fordeling af den statslige støtte.

ODM's 5 principper for statstilskudsfordelingen

1. Et fagligt solidt og vedkommende museumsvesen i hele landet
2. Dynamik og udvikling
3. Gennemsigtighed og enkel administration
4. Fastholde museumslovens fem hovedopgaver
5. Museumsevalueringer med konsekvens

Læs mere på www.dkmuseer.dk

I ODM er den vigtigste præmis et samlet museumsvesen som basis for et solidt og vedkommende museumsvesen - og i hele landet. Faglig soliditet koster og kræver et statslig basistilskud. Der er stor forskel på museernes størrelse, men vi bør anerkende differentieringen som en styrke. Nogle museer ser først og fremmest sig selv om en del af en international liga, medens andre finder deres mission i en stærk lokal identitet og interesse.

På baggrund af møderne formulerede vi artikler og indlæg i pressen, og den 30. november var formanden og direktøren til møde med kulturministeren for at fremlægge ODM' synspunkter. Her kunne det også konstateres med tal fra nyhedsbrevet Søndagften.

dk, at medens statens engagement er vigende, ja så har kommunerne de sidste fire år øget deres investeringer i museerne med 8,9 procent. Fratrækker man den almindelige pris- og lønudvikling, er der tale om en reel budgetforøgelse på tre procent.

Visionsgruppernes forslag tog begge skarpt afsæt i den stillede opgave: at søge at skabe gennemskuellighed, råderum og omfordeling. Visionsgruppe 1 nåede frem til, at museernes vigtigste opgave er formidling. At de 20-30 statsanerkendte museer med en omsætning på 3-6 mio. kr. fremover kun skal modtage en ½ mio. kr. i statstilskud, mod det nu kendte minimumstilskud på 1. mio. kr., og at de små museer i museumsnetværket udelukkende skal være statsligt forpligtet til at formidle. De øvrige 60-70 museer skal have et grundtilskud til formidling, et opgavebestemt tilskud til bevaring og forskning samt et aktivitetsbestemt tilskud (hvilket dog ikke var nærmere defineret). Visionsgruppe 2 havde identificeret, at museernes vigtigste opgave er bevaring af kulturarven. For at sikre, at der er gennemskuellighed og transparens foreslår gruppen helt at fjerne museerne fra staten og lægge dem under kommunerne med et bloktilskud. Rapporten anbefaler videre at oprette 5-10 museale videnscentre landet over, der kan føre tilsyn med samlingsvaretagelsen og arbejdet med Museumslovens kapitel 8-arbejde.

Med udgangen af året har kulturministeren indkaldt til stormøde den 25. januar 2018, hvor rapporterne skal diskuteres. De to vidt forskellige forslag afføder meget forskelligt output og både økonomiske vindere og tabere i begge visionsforslag. Alle vil kæmpe sin sag. Et er dog sikkert: med den gennemførte proces har

ministeren bragt solidaritet og fællesskabet på prøve, og det er svært at se, hvordan enderne til sidst skal nå sammen - og måske mest bekymrende: hvordan statens engagement den i dag i virkeligheden velfungerende danske museumsverden kommer til at se ud i fremtiden.

“Finanslov 2018 blottet for kulturpolitik”

Det kunne være en kommentar fra en interessant på området, men udtalelsen er faktisk kulturminister Mette Bocks (LA) i Altinget.dk. Den borgerlige regerings finanslovsforslag 2018 på kulturområdet var da også nærmest ikke-eksisterende. Det handler stadig om årlig nedskæring i form af det såkaldte omprioriteringsbidrag på 2 % - og så var der for 2018 afsat endnu færre penge til de ofte meget små og lokale kulturprojekter (Finanslovsforslaget opererede således med engangsbevillinger på helt ned til 500.000 kr.). Man må selvkært ønske hver en krone velkommen til kulturens institutioner, men gransker man motiverne for midlerne til de valgte initiativer, viser det sig hver gang, at der er tale om projekter, som handler om folketingspolitikens ønske om at takkes den lokale vælgerbefolkning. Det gør det yderligere svært at forstå kulturministerens (og i øvrigt flere andre politikeres) ønske om gennemsækelighed. Nyhedsbrevet 'Søndagften.dk' spurgte ind til dette forhold med rubrikken: "Er der en museumsstrategi, minister?" - og med underrubrikken: "Finansloven viser, hvorfor den danske museumsstruktur er så vanskelig at forstå. Mens ministeren med den ene hånd beder om visioner for museerne, deler hun småpenge ud til museer - uden

den mindste visionære tanke". ODM kunne ikke udtrykke det bedre!

Museer: Vi er blevet mere afhængige af fondsmidler

Det er ingen nyhed, at statens besparelser skaber problemer. Selv om hullerne i driftsbudgetter typisk ikke bliver fyldt af fondsmidler, er museerne alligevel blevet mere afhængige af fondsstøtte for at få enderne til at nå sammen. For flere af de største museer er løsningen at arbejde for at hæve kvaliteten med yderligere økonomisk hjælp fra fondene. Det blev påvist i nyhedsbrevet 'Danmarks Fonde's rundspørge blandt de fem danske museer, der modtager flest statslige midler.

Regeringen trak udskældt momsforslag fra finanslovsforhandlingerne

Ordningen vedr. compensation for moms for almenyttige og velgørende organisationer, herunder en række museer, stod til at blive ændret i forbindelse med regeringens finanslovsforslag for 2018 - og endda med tilbagevirkende kraft. Glædeligvis blev dette "vildskud", der ville have kostet en række museer dyrt, helt fjernet sidst i processen. Ændringen ville ikke mindst skævvride forholdet mellem kommunale og statslige institutioner, der ikke er underlagt betaling af moms, og så selvejende (eller private) institutioner, der ikke længere ville have mulighed for at afløfte moms på momsbelagte ydelser.

I forbindelse med forslaget medvirkede ODM i en intens lobbyproces – og afholdt bl.a. en række møder på tværs af Folketingets partier. Og kampagnen lykkedes! Vi blev dog fra regeringssiden undervejs mødt med en slående mangel på forståelse for, hvilken økonomisk virkelighed landets kulturinstitutioner lever i. Sagen er aktuelt vundet, men der forestår et oplysningsarbejde for at gøre politikerne klart, at kultur – og museer – ikke er noget, der kan drives alene ved den gode vilje. Så medens vi kunne glæde os over, at ændringen af ordningen vedr. moms-kompensation blev taget af bordet, ja så er der grund til at gyse ved tanken om, hvor lidt forståelse regeringen udviste for landets kulturinstitutioner.

Kultur- og naturarv og kommunalvalg

2017 var kommunalt valgår. Derfor var der grund til at opfordre museerne til aktivt at gå ind i den kommunale valgkamp for at sikre kultur- og naturarven en stemme. Flere museer fulgte ideen op, og der er således rigtigt gode eksempler på, at et aktivt og engageret museum kan medvirke til at sætte den lokale kultur- og naturarv på den lokalpolitiske dagsorden.

Museer skal ikke være fæstninger

Terrorsikkerheden på de danske museer er for lav, udtalte sikkerhedsbranchens direktør i DR P1 Eftermiddag den 15. februar. I indslaget skulle kulturministeren og flere af Folketingets kulturudvalgs medlemmer forholde sig til kritikken. Hovedsynspunktet blandt politikerne var dog, at de danske museer ikke skal for-

vandles til "fæstninger", som de udtalte. Det er ODM helt enig i. Sikkerhedsniveauet skal tilpasses forholdene, og vi skal ikke opruste unødigt, men dog heller ikke være blinde for nye trusselsbilleder. I ODM har vi i øvrigt et velfungerende såkaldt forvalternetværk, der aktivt forholder sig til sikring og sikkerhed på museerne. Vi tror på, at vi i fællesskab kan dele ekspertise, viden og indsigt på området, og ad den vej medvirke til at sikre museerne på realistisk og passende vis.

National turismestrategi

De danske museer er en væsentlig del af væksten i turismen i disse år. Det vidner bl.a. museernes stigende besøgstal om - og det faktum, at omkring hver fjerde besøgende er turist. Museer er medvirkende "Reason to go". Der er dog stadig behov for i rette for hele tiden at gøre opmærksom på museerne som vigtigt led i udviklingen af turismen, herunder i Dansk Turismes Advisoryboard, hvor ODM har sæde. Museerne vil gerne gøre endnu mere for turisterne. Det kan f.eks. handle om at få råd til ændrede åbningstider, sprogversionering, skiltning og markedsføring. Synspunkter, som ikke umiddelbart ses afspejlet i den nye landsdækkende strategi for turisme, der ellers prisværdigt forenkler og fint rammesætter strukturen i dansk turisme. I 2017 blev der taget initiativ til et ODM-udvalg for oplevelsesøkonomi og turisme, der skal udvikle ODM's synspunkter og forholde sig til området på makroniveau. Udvalget sammensættes straks i det nye år.

National plan for kulturarven

Med baggrund i ikke mindre end to kritiske rigsrevisionsrapporter, henholdsvis i 2006 og 2014, har ODM længe arbejdet på, at der bør udarbejdes en national koordineret indsats og en efterfølgende handlingsplan, gerne med baggrund i en national høring. I november 2016 lykkedes det i et samråd Socialdemokratiet, med supervision fra ODM, at få daværende kulturminister Bertel Haarder (V) til at give samtykke til en sådan proces. Desværre lykkedes det ikke i 2017 at få Folketinget til at følge sagen op. For at sikre fremdrift, er der i efteråret nedsat en arbejdsgruppe, der skal sikre fornyet fokus. Planen er, at der i 2019 skal være politisk bevågenhed om sagen igen for at sikre, at det helt nødvendige politiske beslutningsgrundlag for en national strategi for bevaring af kulturarven er på plads – og herunder være opmærksomhed på, at midlerne til konserverings- og bevaringsarbejdet generelt er blevet færre. Ikke mindst i kraft af at bevaringsarbejdet i mange tilfælde er blevet momsbelagt. En problematik der specielt har haft stor indvirkning på konservering af kunst hos den selvejende institution, Kunstkonserveringen.

Debat om finansiering af arkæologiske undersøgelser

Der er til stadighed opmærksomhed på, hvordan de arkæologiske undersøgelser i landet finansieres, således også i 2017 hvor kulturministeren udtalte sympati for en opfordring om at gennemgå museumslovens finansiering af arkæologiske undersøgelser. Der blev endvidere i løbet af året, på Rigsrevisionens initiativ,

igangsat en undersøgelse af forvaltningen på området. Rapporten ventes at udkomme i 1. kvartal i 2018. ODM er af den overbevisning, at museumslovens kapitel 8 grundlæggende er en udmærket bestemmelse, der gør, at vi i Danmark kan bryste os af at opfylde de internationale konventioner, at loven giver gode faglige betingelser for, at arkæologien foretages både fagligt og økonomisk forsvarligt, samt at loven fornuftigt arbejder med princippet om, at det er skadevolder, der betaler. Forhistorie og historie i jorden er en ressource, der graves væk for altid. Loven, som den er formuleret i dag, tjener samfundet bedst.

For at være godt rustet til den store politiske bevågenhed om de arkæologiske udgravninger, som lovmæssigt er nedfældet i Museumslovens kapitel 8, blev der i 2017 nedsat et Arkæologisk Udvalg, hvis opgave er at rådgive ODM's bestyrelse.

IT- samlingsregistrerings- og administrationssystem SARA udsat... igen

Det ligner, og det er, delvist "copy-paste" af tidligere årsberetninger. For også gennem 2017 blev der arbejdet med udvikling - og ikke mindst færdiggørelse af SARA, nu på femte år.

Arbejdet skulle være tilendebragt i forsommeren 2016, men måtte udskydes, først til november 2016 og siden til 2017. Gennem 2017 er systemet udsat yderligere to gange, fordi det ikke er driftsklart. I skrivende stund er projektet stadig ikke afleveret af det hollandsk baserede firma, Axiell. Det er under al kritik og rigtigt trist endnu engang at konstatere, at

udsættelsen af SARA, i sin tid igangsat af Kulturministeriet og delvist finansieret af de midler, der findes i Slots- og Kulturstyrelsen til museumsaktiviteter, reelt forhindrer den daglige koordinering og arbejdet med lovpligtige registreringer af samlingerne. Udsættelserne har også i 2017 betydet et væsentligt merarbejde for ODM's efteruddannelsesenhed, der har påtaget sig at fastholde de undervisere, der senere skal forestå oplæring i det nye system. Underviserne er dog en efter en sprunget fra projektet, fordi de ikke har følt sig hørt eller helt enkelt ikke tror på systemet. Det blev i 2017 besluttet, af bitter erfaring, at der ikke skal igangsættes arbejde med forberedelse af læringsaktiviteter, før end systemet er endeligt klar til ibrugtagning.

ODM mener dog stadig, at det er værd at vente på SARA. Når først de mange problemstillinger er løst, og hvor af mange af problemerne tilsyneladende alene skyldes dårlig kommunikation og en grundlæggende manglende projektstyring og -ledelse, ja så vil SARA være fremtidens registreringsplatform. Bare vi snart var så langt!

Indførelse af et landsdækkende museumspas

Det blev i 2016 besluttet at genoptage ideen om at introducere et landsdækkende museumsadgangskort efter hollandsk og finsk forbillede. Begge steder er ordningen endog meget store succeser. Planerne er dog desværre strandet, da bestyrelsen ikke er sikker på, om der er opbakning og solidaritet blandt museerne til netop nu at prøve at igangsætte projektet, der vil kræve en stor arbejdsmæssig såvel som økono-

misk indsats for at blive en succes. Det finske museumsforbund har stillet sig til rådighed som supervisor og vil i øvrigt også finansiere ordningen, hvis ODM senere kaster sig ud i projektet.

Behov for kulturpolitisk forskning

ODM har gennem en årrække arbejdet for at skabe opbakning til et Kulturens Analyseinstitut, fordi der er stort behov for praktisk anvendelig forskning på kulturområdet. Forskningen skal ikke kun handle om kultursektorens forhold i snæver forstand, men i meget væsentlig grad om, hvordan kulturen spiller sammen med andre samfundssektorer. Kultur i den åbne skole, kultur og sundhed, kultur og turismeomsætning, kultur og integration, kultur og dannelse er eksempler her på. ODM's formand har bl.a. sammen med formanden for Danske Kulturbestyrrelser skrevet en kronik om ønsket, som der vil blive fulgt op på i 2018.

Rente- og afdragsfri lån hos Arbejdsmarkedets Feriefond (AF)

I efteråret 2016 meddeltes det fra bekymrede medlemmer, at Arbejdsmarkedets Feriefond (AF) var begyndt inddrivelse af de rente- og afdragsfri lån, som AF har givet gennem årene. AF benyttede sig af en ny praksis og pressede på for, at museerne skulle afdrage eller helt tilbagebetale de lån, som man i sin tid fik til udvikling af nye attraktioner - eller til forstærkning af allerede eksisterende aktiviteter og anlæg. Lån, der var givet under forudsætning om

Rentefri og afdragsfri lån til museer kan overtræde EU-regler

Det var muligvis i strid med EU-reglerne, da Arbejdsmarkedets Feriefond i mere end 20 år gav danske museer rente- og afdragsfrie lån på sammenlagt 900 mio. kroner. Nu skal der findes en tilbagebetalingsordning, der både tilgodeser både museerne og fondens egentlige formål, lover minister.

ONSDAG D. 27. DECEMBER 2017 KL. 18:00

Museer foran millionregning efter vending fra glad giver

En lang række museer står over en gevaldig regning fra Arbejdsmarkedets Feriefond for lån, de så som gaver.

Lokale museer i økonomisk knibe: Det grænser til en svinestreg

Hald Grønder Hansen, bestyrelsesformand for Arbejdsmarkedets Feriefond, er ikke tilfreds med, at Arbejdsmarkedets Feriefond kræver donation tilbage. Foto: TV DSI

30 museer skal betale 900 millioner tilbage: - Nogle vil helt sikkert lukke

Historiemuseet i Nøgstrup. Foto: Jeppe Michael Jensen / Scanpix Denmark

Museers milliongæld til feriefond er »som en stor rød elefant i stuen«

I mere end et år har sagen om Arbejdsmarkedets Feriefonds millionkrav gjort fremtiden usikker for en række danske museer. »Vi er låst. Vi kan ikke ikke søge midler til udvikling. Det er katastrofalt, at det trækker sådan ud med at finde en løsning,« lyder det fra museerne.

MANDAG D. 11. DECEMBER 2017 KL. 06:00

Museer chokerede over kæmpeindkrævning: - Der var en gentlemanaftale

04. apr. 2017 kl. 19:17

Museer chokerede over regninger: - Der var en klar gentlemanaftale 2:32

Mediebevågenheden omkring Arbejdsmarkedets Feriefonds krav til museer og andre kulturinstitutioner om tilbagebetaling af gæld har været massiv.

Det lå i luften, at pengene ikke skulle betales tilbage

Vikingecentret i Ribe lånte 10 mio. kr. i Arbejdsmarkedets Feriefond i 90'erne. Nu skal pengene betales tilbage.

04. apr. 2017 kl. 19:17
DEL ARBEJDET
f t v

rente- og afdragsfrihed, og med den bagvedliggende intention, at lånet enten efterfølgende blev forlænget eller kunne henfalde uden tilbagebetaling. Det kan konstateres, at for flere af ODM's medlemmer vil det nye krav om tilbagebetaling føre til store økonomiske kvaler, i nogle tilfælde til konkurs. Derfor tog ODM initiativ til et møde i januar, der samlede 20 af de 30 kulturinstitutioner, der er ramt af den nye praksis. De

fremmødte institutioner stod alene for at skulle tilbagebetale mere end 500 mio. kr. ODM bad efterfølgende om aktindsigt i grundlaget for ændringen i lånepraksis, der tager sin begyndelse med en ændring i bekendtgørelsen om AF i 2014 – med påbegyndt udmøntning medio 2015. Sagen verserer stadig, og der er trods gode viljer ikke tegn på, at miseren gøres god igen før end tidligst medio 2018. Beskæftigelses-

minister Troels Lund Poulsen (V), i hvis resort lånene i Arbejdsmarkedets Feriefond hører, har siden april 2017 flere gange lovet en løsning, men sagen bliver ved med at trække ud. ODM har været til to møder med ministeren – og et tredje er stillet i udsigt i 2018. Trods samråd med både beskæftigelsesministeren og kulturministeren, avisartikler og politisk pres mangler sagen stadig afklaring. En væsentlig hindring er, at beskæftigelsesministeren har bedt kammeradvokaten om at se på de juridiske perspektiver i sagen, specielt i forhold til EU-konkurrenceret. Det er svært ikke at tænke på, hvordan man havde reageret, hvis det var andre erhvervsvirksomheder, der var kommet i sådan en klemme. Det må konstateres, at økonomisk klemte kulturinstitutioner åbenbart ikke har samme status.

Evaluering af Slots- og Kulturstyrelsens (SLKS) rådgivningsstruktur

SLKS forlængede i efteråret Det Strategiske Panel og de faglige udvalg til den 1. juli 2018. ODM fastholder, at fremtidens rådgivningsstruktur bør redefineres og have et tydeligt og klart fagligt afsæt. Den hidtidige model virker ikke, bl.a. pga. uklare kommissorier og et for stort uhomogent panel. Der bør arbejdes for en ny model for rådgivning, der alene fokuserer på faglighed. Derfor bør de faglige udvalg bibeholdes og styrkes med gennemarbejdede og homogene kommissorier.

Statistik over besøgstal

ODM har igennem årene arbejdet for bedre museumsstatistik, og har tidligere været med i udarbejdelse af kravsspecifikationer til den kvalitative statistik, der for år tilbage blev igangsat af SLKS. På baggrund af presseomtale og politisk pres blev der i september afholdt møde, hvor Danmarks Statistik og SLKS søgte input til forbedringer af den officielle besøgsstatistik. ODM plæderer for en rummelig statistik med mulighed for at segmentere besøgende på mange parametre samt i øvrigt at overveje, for hvem statistikken laves.

Høringer, bekendtgørelser og lovændringer

ODM modtager løbende anmodning om svar på høringer, forslag til bekendtgørelser og lovændringer. I 2017 er der afgivet to høringssvar: 'Udkast til lov om gennemførelse af 2. protokol af 26. marts 1999 til UNESCO-konventionen af 14. marts 1954 om beskyttelse af kulturværdier i tilfælde af væbnet konflikt' og 'Høring over L 148 - forslag til lov om ændring af lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer (Bevaring af særlige kulturarvmæssige samlinger)'.

Faglige aktiviteter

ODM's generalforsamling i Vartov, den 27. april

Som indledning til generalforsamlingen gav kulturminister Mette Bock (LA) en redegørelse for sine overordnede kulturpolitiske synspunkter, og hun fortalte i den forbindelse, at hun er optaget af at sikre en gennemskuelig statslig støtte til museerne. Ministeren meddelte, at hun syntes den nuværende støtteordning er svær at gennemskue og trænger til revision. Salen havde efterfølgende lejlighed til at debattere ministerens synspunkter, i overvejende grad centreret om de fortsatte 2% nedskæringer i statens (vigende) engagement på museumsområdet. Ministeren med-

delte, nedslående for forsamlingen, at det var regeringens politik, som hun ikke agtede at anfægte.

Generalforsamlingen godkendte med applaus bestyrelsens indstilling af fire nye medlemmer som associerede medlemmer af ODM: Grundfos Museum, HistorieLab, Center for historie- og kulturarvsformidlingen til børn og unge; Museet Herregården Hessel og NUKAKA, sammenslutningen af lokalmuseer i Grønland.

Valg til ODM's bestyrelse: Iflg. vedtægterne var fire bestyrelsesmedlemmer på valg, og en fratrådte. Iben

Kulturminister Mette Bock (LA) indledte ODM's generalforsamling den 27.april. Foto: Jakob Stig Nielsen

Bækkelund Jagd, ROMU, Bo Skaarup, Naturhistorisk Museum, og Karen Grøn, Trapholt, blev genvalgt. Ud af ODM's bestyrelse trådte formanden, Frank Allan Rasmussen, Industrimuseet Frederiks Værk, der ikke kunne genvælges efter tre valgperioder og seks år i bestyrelsen. Desuden fratrådte Michael Bjørn Nellemann, Nivaagaards Malerisamling, grundet anden beskæftigelse. Til de ledige poster valgtes Flemming Just, Sydvestjyske Museer og i Michael Nellemanns bestyrelsespost, Lisette Vind Ebbesen, Skagens Kunstmuseer. Som suppleanter valgtes Mette Sandhoff Manza, Kastrupgårdsamlingen, Claus K. Jensen, Vardemuseerne, og Mette Thybo, Naturama. På det efterfølgende bestyrelsesmøde konstituerede bestyrelsen sig med Flemming Just som formand og Iben Jagd og Bo Skaarup som næstformænd.

Bestyrelsen havde fremsendt forslag til en række ændringer af vedtægterne. Efter en del debat blev flere af forslagene trukket tilbage med bemærkninger fra salen om, at de skulle være bedre forberedt. Bestyrelsen påtog sig dette ansvar. En række konsekvensændringer m.m. i vedtægterne nød dog fremme og blev enstemmigt vedtaget. Generalforsamlingen var dog ikke beslutningsdygtig, hvilket kræver to tredjedele af medlemmernes tilstedeværelse. Der blev derfor i forlængelse af afstemningen indkaldt til ekstraordinær generalforsamling, mandag den 22. maj på Naturama i Svendborg, hvor de vedtagne ændringer blev stadfæstet.

Bestyrelsens arbejde

Bestyrelsens sammensætning ses på sidste side under 'Hvem er hvem i ODM'. Bestyrelsen har afholdt fire ordinære bestyrelsesmøder og et overnatningsseminar i oktober, hvor der blev arbejdet med udvikling af politikområder. Desuden er der gennem året afholdt politiske konsultationer med repræsentanter fra Folketingets partier, herunder deltagelse i flere samråd og foretræde for Folketingets Kulturudvalg samt en række møder med centraladministrationen m.m.

ODM's forskningsudvalg

ODM's eksterne forskningsudvalg har eksisteret i en årrække og arbejder med de ofte komplekse forhold vedr. museumsforskning herunder at arbejde for at sikre optimale vilkår for forskning på både store og små museer. Udvalget har holdt to møder i 2017, herunder et møde med ekstern deltagelse af centerchef, David Buch Petersen, Aalborg Universitet, der arbejder med at analysere humanistisk forskning i et investeringsperspektiv – og herunder gerne vil se på effekten af museumsforskning. Et tema i årets løb har været mangel på forskningsmæssige e-ressourcer. SLKS har haft et projekt i gang for at afdække ønsker og behov, men outputtet af denne undersøgelse er uklart. Udvalget har i årets løb henvendt sig til SLKS for at sikre, at der ved udpegning af medlemmer til Kulturministeriets forskningsudvalg blev inddraget kompetente kræfter fra de statsanerkendte museer. Udvalget er dog siden konstitueret på ny, skuffende uden at ODM's udvalg blev inddraget. Udvalgets medlemmer er bestyrelsesmedlem Jesper Stub

Johnsen, Nationalmuseet (formand); ODM's formand Flemming Just, Sydvestjyske Museer, Peter Nørgaard Larsen, SMK; Anders J. Hansen, Statens Naturhistoriske Museum; Kent Olsen, Naturhistorisk Museum, Aarhus og Broder Berg, Vesthimmerlands Museum. Som eksternt medlem har specialkonsulent Sophie Bruun, SLKS, været indbudt til at deltage i udvalgets aktiviteter.

ODM's arkæologiske udvalg

Den 1. maj var der møde blandt de arkæologiske museer, hvor der foruden debat om forhold vedr. Dane-fæ-håndtering blev etableret et arkæologisk udvalg i ODM. Udvalget er i realiteten en formalisering af det arkæologiske netværk, der har eksisteret gennem længere tid. Udvalgets kommissorium er at medvirke til politikudvikling og understøtte faglig viden om den arkæologiske praksis, til gavn for ODM's arbejde for de arkæologiske gravende museer i Danmark. Et af udvalgets første opgaver var at færdiggøre et charter med anbefalinger til god skik for adgang til og anvendelse af arkæologiske data for at sikre større vidensdeling og imødekomme samfundets krav til, at resultaterne af ikke mindst de bygherrebetalte undersøgelser anvendes i forskning og formidling. Udvalgets medlemmer er Mads Runge, Odense Bys Museer (formand); Lennart Madsen, Museum Sønderjylland; Christoffer Buch Pedersen, Museum Sydøstdanmark; Mette Løvschall, Moesgaard Museum; Mads Ravn, VejleMuseerne og Claus Kjeld Jensen, Vardemuseerne, som repræsentant for ODM's bestyrelse.

Indstilling af repræsentanter til Københavns Billedkunstudvalg

ODM udpeger et medlem til Københavns Billedkunstudvalg. I forbindelse med kommunalvalget skulle der udpeges en ny repræsentant for en fireårig periode. Et kriterium for valgbarhed er, at man bor eller har tilknytning til Københavns Kommune. ODM indstillede suppleant til bestyrelsen, Mette Sandhoff Mansa, Kastrupgårdsamlingen.

En årlig beredskabsdag

ODM's Samlingsnetværk er fremkommet med en ide om at gøre den første onsdag i maj, hvor sirenerne huler, til 'Museernes samlingsberedskabsdag', og sætte fokus på området. Det er en rigtig god ide, og bestyrelsen har nedsat en arbejdsgruppe til at medvirke til at udvikle konceptet.

Udvalgte møder i 2017

Netværksmøder

En række faglige puljer og netværk udgør et meget vigtigt fundament for ODM. Netværkene afholder løbende faglige seminarer og årsmøder, hvor ODM's sekretariat gerne hjælper med praktiske forhold. På siden 'Netværk' på www.dkmuseer.dk findes en oversigt. En række af årets møder i puljer er foldet ud herunder.

Regionale møder

Parallelt med at kulturministeren igangsatte arbejdet med forslag til ny støttestruktur, diskuterede ODM i efteråret ved fire regionale møder sagen med medlemmerne. Det skete med afsæt i de fem overordnede principper for fremtidens fordeling af statsstøtten, som ODM's bestyrelse havde udarbejdet. Møderne gav mange gode input til de efterfølgende drøftelser med politikere, organisationer og andre relevante aktører.

Chefnetværket

På årets chefnetværksmøde i januar i Middelfart deltog 65 museumschefer. Mødet handlede om offentlig ledelse, med udgangspunkt i et oplæg af professor Ove Kaj Pedersen fra CBS, og en faglig debat omkring museumssamlinger og kassation. I forlængelse af chefnetværksmødet afholdt Nationalmuseet og Statens Naturhistoriske Museum det årlige hovedmuseums møde. Chefnetværket er en vigtig platform for debat i ledelseskredsen, og mødet har år for år større opbakning i lederkredsen.

Formidlingsseminar

Årets formidlingsseminar blev afholdt i marts i Aarhus med det overordnede tema 'Hvad er museerne værd'. Seminaret havde godt 200 deltagere – hvilket er et fald i forhold til de forrige år. Mødet var arrangeret i samarbejde med Museumsformidlere i Danmark (MiD).

Forvalternetværksseminar:

ODM's længst eksisterende og aktive netværk 'Forvalternetværket' afholdt et velbesøgt seminar på Skagen. Blandt temaerne var cyberangreb, værdis-

redningsplaner, alarmtransmission og LED-belysning. Overnatningsseminaret havde godt 50 deltagere.

Fagligt orienteringsmøde

Mødet blev afholdt den 15.-16. november. Hotel Munkebjerg ved Vejle lagde rammen om det traditionsrige møde. Godt 400 deltog, og så godt som alle var tilfredse med fagligt indhold og det nye mødested. Der blev traditionen tro lavet faglige oplæg i fem spor, i det den konserveringsfaglige gruppe sprang over, da der i september havde været konserveringsfaglig verdenskongres i ICOM-regi i København, hvilket gjorde, at der ikke var basis for et møde i den danske del af kredsen allerede igen i november. Den konserveringsfaglige gruppe reaktiveres i 2018. Evalueringen vidner om faglig succes. Alle betoner mødet som en vigtig platform for netværksdannelse og socialt samvær, foruden at der skal være fokus på tværgående høj og gerne international faglighed. Der er dog en tendens til, at stadigt færre museumsledere vælger at deltage i mødet, hvilket vil blive analyseret før det næste møde i november 2018.

Folkemødet på Bornholm og Kulturmødet på Mors

ODM arbejder aktivt og kommunikerende på relevante platforme. Det er dog svært at få ørenlyd i strømmen af budskaber, men ODM har valgt at være repræsenteret ved Folkemødet og Kulturmødet i forskelligt omfang.

Deltagelsen i Kulturmødet på Mors var udviklet i samarbejde med museerne i Region Midt- og Nordjylland, og fandt sted ultimo august. Vi havde valgt at sætte fokus på at vise nogle af museernes mange roller i

samfundet. Det skete fra et privat hjem på Gasværksvej i Nykøbing. I stuerne blev lokale kulturbrugere inviteret til diskussion om genstande, proveniens og kulturarv, og ude i garagen havde ODM politikere, museumsdirektører m.m. til uformelle såkaldte garagesamtaler om museernes rolle i samfundet. Der gav mulighed for at høre flere af de politiske partiers kulturordførere foruden Kulturudvalgets formand og tidligere kulturminister Marianne Jelved (RV). Derudover inviterede ODM en række lokalpolitikere og museumsdirektører med til samtale i garagen. Koncept og afvikling var en stor succes, der tænkes gentaget i 2018.

Folkemødet på Bornholm i juni måned er en stor og mangfoldig begivenhed, hvor det er sværere, uden massiv tilstedeværelse og meget klare og skarpt skårne budskaber, og dermed anvendelse af megen forberedelse og mange midler, at få ørenlyd. Det er derfor besluttet, at ODM fremover kun i mindre omfang er aktiv her. ODM var ved årets møde repræsenteret af direktøren og to bestyrelsesmedlemmer, der søgte at være til stede ved flere relevante debatter. Derudover deltog direktøren som debattør i en debat om frivillighed, indbudt af Landsorganisationen Kulturelle Samråd i Danmark.

Skole- og kulturkonferencen: 'Ud af klassen – ind på museet'

Under overskriften 'Ud af klassen – Ind på museet' afholdt Historielab Nationalt Videnscenter for Historie og Kulturarvsformidling den 2.-3. oktober i Aarhus. ODM stod som teknisk arrangør på konferencen, der havde fokus på 'Åben Skoles' fokus på museerne som inspirerende og anderledes læringsrum.

ODM-seminar om copyright

Den 23. maj var der seminar dag på Stadsarkivet i Odense om de komplicerede copyrightregler for brug af billeder og audiovisuelle medier. Copyright er et evigt tilbagevendende emne. Mere end 60 deltagere var til stede og kunne høre om copyrightregler for brug af billeder og audiovisuelle medier, og evalueringerne taler om en god og fagligt oplysende dag.

ODM's medlemmer omfatter museer i både Danmark, Grønland og Færøerne. I foråret besøgte repræsentanter fra ODM's grønlandske medlemsmuseer ODM. Foto: Caroline M.B. Kirkegaard

Internationalt samarbejde

Samarbejde med NUKAKA – den grønlandske museumsorganisation

Samarbejdet med ODM's søsterorganisation NUKAKA i Grønland blev udbygget, da organisationen i marts afholdt museumsledermøde og generalforsamling i Danmark. En del af mødet foregik i ODM's lokaler og i forbindelse med ODM's formidlingsseminar i Aarhus. Samarbejdet affødte opmærksomhed i den grønlandske presse. Efter mødet søgte NUKAKA om optagelse som associeret medlem i ODM – og blev efterfølgende optaget. Samarbejdet har fokus på faglig sparring, efteruddannelse og udvikling af fælles faglige netværksaktiviteter. Også til efterårets faglige orienteringsmøde kunne vi byde velkommen til flere grønlandske kollegaer.

Network of European Museums Organization (NEMO)

Network of European Museum Organisations (NEMO) er en europæisk platform for museumsforhold i EU. Alle europæiske lande kan sende repræsentanter til organisationens aktiviteter, der sætter museer og kulturarv på den europæiske dagsorden. ODM's direktør har siddet i bestyrelsen siden 2012. Bestyrelsen bestod i 2017 af repræsentanter for museumsorganisationer i Tyskland, Holland, Rumænien, Bosnien, Danmark samt repræsentanter fra Grækenlands kulturministerium og et regionalt kulturkontor i Regio Emilia Romagna i Italien. Der arbejdes på at intensivere ODM's indsats i NEMO, for der er ingen tvivl om, at megen overordnet lovgivning inden for tilgængeliggørelse, registreringsstandarder, copyright, regional

udvikling inden for de kreative erhverv m.m. vil ske med udgangspunkt i en fælles europæiske dagsorden. Årsmødet i november blev afholdt i november i Ghent i Belgien med 36 lande repræsenteret. Temaet var 'The Value of Collections'. NEMO blev oprettet i 1992 som udløber af Maastricht-traktatens indgåelse, i øvrigt på initiativ af Roskilde Museums tidligere direktør, Frank Birkebæk, som var gæstetaler på jubilæumskonferencen. NEMO repræsenterer i dag mere end 30.000 europæiske museer. Se nærmere på www.ne-mo.org.

Direktøren deltog i juni i en NEMO-masterclass i Sarajevo i Bosnien for museumskollegaer i Bosnien og Hercegovina, som er tilknyttet Balkan Museums Network.

Nordisk Center for Kulturarvspædagogik (NCK)

ODM støtter op om NCK, der har udgangspunkt i museums- og arkivvæsenet i Östersund i Sverige. NCK arbejder for at skabe initiativer, der forskningsmæssigt og mere praktisk understøtter kulturarvsformidling i Norden. Målet er at medvirke til bevidstgørelse om kulturarvens betydning for social udvikling, livslang læring og regional og bæredygtig udvikling generelt. Nærmere information på www.nckkultur.org.

Kommunikation

ODM kommunikerer på flere forskellige digitale og sociale platforme samt i trykte medier og under diverse møder, seminarer og arrangementer. Formålet med ODM's kommunikation er at sikre medlemsmuseernes loyalitet, fremme politiske resultater, skabe folkelig opbakning til museerne og skaffe kursister og deltagere fra alle museer til ODM's efteruddannelsesaktiviteter og arrangementer.

Museumspolitiske hovedtemaer

Statstilskudsdebatten og Arbejdsmarkedets Feriefonds krav til en række af ODM's medlemmer om tilbagebetaling af rente- og afdragsfri lån har været omdrejningspunktet for en stor del af ODM's kommunikation i 2017.

- **Statstilskudsdebat**

Efter at Mette Bock den 7. marts meddelte, at hun vil revidere statstilskudsfordelingen til museerne, har debatten om statens engagement i museerne fyldt en del i de danske medier og på de sociale medier, særligt Facebook. ODM har løbende markeret sig i debatten via debatindlæg i bl.a. Altinget.dk, tidsskriftet Danske Museer, www.dkmuseer.dk, på Facebook, Twitter og i ODM's politiske nyhedsbrev ODM Nyt.

- **Arbejdsmarkedets Feriefonds krav om tilbagebetaling af rente- og afdragsfri lån**

Flere af ODM's medlemmer har optaget rente- og afdragsfri lån i Arbejdsmarkedets Feriefond. Lånene er givet for en periode på 25 år og stillet til rådighed

for museer og institutioner i ferie- og oplevelsessektoren. ODM's direktør har i samarbejde med en række af de berørte museer i mere end et år arbejdet hårdt for at finde en fair løsning. ODM's direktør har løbende markeret sit og de berørte museers perspektiv på sagen i en lang række regionale, lokale og landsdækkende medier samt på de sociale medier.

Politiske og segmenterede nyhedsbreve

ODM udsender to forskellige nyhedsbreve; ODM Nyt og 'Nyt om efteruddannelse'. Gennemsnitligt hver 14. dag leverer ODM nyheder om museumspolitik, ODM's arrangementer og aktuelle museumsrelevante begivenheder via nyhedsbrevet ODM Nyt, som ved udgangen af 2017 har over 1.600 abonnenter. Via nyhedsbrevet Nyt om efteruddannelse, som ved udgangen af 2017 har 969 abonnenter, informerer ODM løbende om ODM's efteruddannelsesaktiviteter.

Derudover udsender ODM segmenterede nyhedsbreve til medlemmer, der har deltaget i ODM's efteruddannelsesaktiviteter i blandt andet formidling, genstandshåndtering, arbejdsmiljø, registrering, forskning, ledelse og arkæologi. ODM's nyhedsbreve om efteruddannelsesaktiviteter med fokus på arbejdsmiljø, genstandshåndtering, ledelse og genstandsregistrering har flest abonnenter. Med 2026 abonnenter, ved udgangen af 2017, er nyhedsbrevet om efteruddannelse relateret til arbejdsmiljø, det nyhedsbrev med flest abonnenter.

Politikere og museumsdirektører diskuterede museumspolitik i 'Huseum' under Kulturmødet på Mors. Kulturordfører Mogens Jensen (S) var blandt gæsterne. Foto: Caroline M. B. Kirkegaard.

Sociale medier

ODM kommunikerer flere gange ugentligt via sine profiler på LinkedIn, Twitter og Facebook.

Den 1. marts debuterede ODM på Facebook med siden @OrganisationenDanskeMuseer. Antallet af følgere, likes og rækkevidden er løbende steget. Efter 10 måneder på Facebook - ved udgangen af 2017- har siden 729 følgere /678 likes. Facebook bruges både til at dele museumspolitiske nyheder, til foromtale af ODM kurser & arrangementer, museale konferencer og politiske debatter og til at levere museumspolitiske statements i korte videoer.

ODM's LinkedIn-profil, som ved udgangen af 2017 havde 2.297 følgere, bruges primært til at dele de jobopslag, som ODM ugentligt publicerer på www.dkmuseer.dk på vegne af sine medlemmer, samt ODM's efteruddannelsesaktiviteter og øvrige arrangementer.

ODM's Twitter-profil, @DanishMuseums, som ved udgangen af 2017 havde 1.063 følgere, anvendes primært til at dele museumspolitiske nyheder og debatindlæg, men bruges også til at skabe foromtale af og synlighed omkring ODM's arrangementer og deltagelse i bl.a. Kulturmødet og Folkemødet.

ODM's hjemmeside

På ODM's hjemmeside, www.dkmuseer.dk, publiceres museumspolitiske nyheder og information om ODM's arrangementer og efteruddannelsesaktiviteter samt jobopslag og museumsrelevante nyheder og begivenheder, som ODM publicerer på vegne af sine medlemmer.

I løbet af 2017 var der i alt 171.367 sidevisninger på hjemmesiden og 37.574 brugere.

- 'Job på museum' er igen i år en af de mest besøgte sider. I alt 27.863 sidevisninger.
- Oversigten med kurser og arrangementer havde 10.910 sidevisninger.
- Oversigten over ODM's medlemmer havde 7.889 sidevisninger.
- Kultur-, naturhistorisk og kunstfagligt orienteringsmøde 2017 havde 3.361 sidevisninger.
- ODM's Formidlingsseminar 2017 havde 2.376 sidevisninger.

Et stigende antal besøger hjemmesiden via ODM's Facebook-side og LinkedIn-profil.

Responsivt design og redesign af hjemmeside

I løbet af 2017 blev dele af ODM's hjemmeside redesignet og opdateret med henblik på større brugervenlighed. Hjemmesidedesignet blev desuden gjort responsivt, dvs. tilpasset til alle størrelser skærme, herunder computere, tablets og mobiltelefoner.

Netværk

Faglige puljer og netværk

Et vigtigt fundament for ODM's arbejde er de faglige puljer og andre netværk. Vi anslår, at omkring 400 museumsansatte er aktive i disse frivillige og løse strukturer. ODM understøtter netværk for formidling, museumsforvaltere, bevaring, samlinger, nyere tid, arkæologi, administration, forskning, chefnetværk samt en række nye mere fagspecifikke netværk. Nye netværk og samarbejdsrelationer er hele tiden under udvikling. Gennem årene er netværk opstået, afviklet og nye kommet til. På ODM's hjemmeside ligger mødeindkaldelser, referater mv. Netværkene fungerer forskelligt og vælger selv tovholdere/styregruppe, som står for indholdet af møder og anden aktivitet. ODM's sekretariat tilbyder i mindre omfang sekretariatsbistand.

Der er også i år grund til at sende en stor tak til de mange aktive deltagere i netværkene og ikke mindst til de ansvarlige styregrupper, tovholdere, koordinatører og andre bidragydere.

Museumstjenesten

ODM har plads i bestyrelsen for Den Erhvervsdrivende Fond Museumstjenesten, museernes fælles indkøbsorganisation. Ordningen for specialvarer er gennem tiden udvidet med museumsforsikring, tilbud om brandtilsyn, drift af tidsskriftet Danske Museer m.m. ODM er optaget af at sikre Museumstjenestens aktiviteter, der er til stor gavn for museerne.

HistorieLab. Nationalt Videnscenter for Historie og Kulturarvsformidling

Videncenteret blev etableret i 2014 med det mål at styrke børn og unges forståelse af, at kunst- natur og kulturarvens betydning for samfundsudvikling, hverdagsliv og værdigrundlag, og at denne forståelse kan bruges som middel til at tage bestik af deres fremtidsmuligheder. HistorieLabs fokus er særligt rettet mod at styrke praksis i grundskolen samt på læreruddannelserne, men centeret arbejder også med en række projekter rettet mod ungdomsuddannelserne, skole-museumssamarbejde og det pædagogiske område. Museerne er et vigtigt læringsrum og bør give centeret opbakning til det vigtige arbejde. ODM's direktør blev i 2017 medlem af HistorieLab's bestyrelse, efter at han siden etableringen af videnscenteret havde været medlem af centrets advisory board.

Sammenslutningen af Museumsforeninger (SAMMUS)

ODM samarbejder med SAMMUS, der er en landsdækkende organisation af foreninger, der driver eller støtter museer i Danmark. Sammenslutningen har til formål at styrke og udvikle det folkelige engagement til gavn for museerne, synliggøre de betydelige folkelige kræfter bag de danske museer, sikre museumsforeningernes indflydelse på den aktuelle og fremtidige kulturpolitik samt sikre et inspirerende samarbejde mellem museumsforeninger i ind- og udland. Sammenslutningen repræsenterer ikke blot det folkelige bagland bag museerne, men i vid udstrækning også de formelle ejere. ODM har i udgangspunktet samme

ODM's formidlingsseminar danner hvert forår rammerne om networking, museumsformidling og vidensdeling. Foto: Jakob Stig Nielsen

ønsker for museerne, og har derfor en tæt dialog med SAMMUS, der organiserer 66 foreninger med ca. 56.000 medlemmer.

Bygningskultur Danmark

ODM var medskaber af 'Bygningskultur Danmark', der ud fra arkitektoniske og kulturhistoriske betragtninger har fokus på bygningskulturen og bygningsarven i Danmark. ODM har plads i bestyrelsen, der varetages af museumsdirektør Henrik Harnow, Museum Sønderjylland.

Dagens dagsorden

ODM støtter op om professionel udvikling på museerne, og derfor også om forhold vedr. bestyrelsesarbejdet på museerne. ODM er således med i arbejdsgruppen bag 'Årets Offentlige Bestyrelseskonference', der samler en række brancheforeninger samt advokat- og revisionskontorer med interesse for godt ledelses- og bestyrelsesarbejde. ODM's direktør medvirkede som ordstyrer i kulturdelen af årets konference, der fandt sted i København i efteråret.

Medlemsservice

Gratis adgangskort for medlemmer af ODM

Ordnningen er en succes. Der bliver taget godt imod det røde medlemskort, og der er langt mellem administrativt bøvl eller kedelige episoder i billetsalgene på landets museer. Der er ingen tvivl om, at den solidariske ordning, hvor faste medarbejdere og bestyrelsesmedlemmer har gratis adgang til medlemsmuseerne, medvirker til at skabe tilhørsforhold. Ikke blot til ODM som branchens organisation, men også mellem museerne. Kun et enkelt ODM-medlem ønsker ikke at deltage i ordningen. Den daglige opfølgning med henvendelser om bortkomne kort, ønsker om yderligere tilsendelse m.m. varetages af ODM's studentermedhjælper.

Museerne må kun udlevere det røde museumskort til fastansatte. Det har givet anledning til, at en projektansat arkæolog, på vegne af Foreningen af Fagarkæologer, anførte, at det er forskelsbehandling af løst (projekt)ansatte medarbejdere. Det besluttedes derfor, for ikke at gøre kortordningen svær at administrere på museerne, og ikke mindst i sekretariatet, at adgangskortet fremover kun udleveres til bestyrelsesmedlemmer og museernes ansatte (fastansatte såvel som løst ansatte) med mere end ni måneders samlet ubrudt anciennitet.

Advokat med speciale i skatte- og momsret tilknyttet ODM

ODM har tilknyttet en ekspert i skatte- og momsret med stort kendskab til museumsforhold, og som også underviser på ODM's kurser. I forlængelse heraf er der lavet en ny side på ODM's hjemmeside, hvor advokat Elsebeth Hjortshøj Rasmussen med jævne mellemrum skriver om bl.a. museers moms- og afgiftsmæssige rettigheder og pligter. Yderligere information ved henvendelse til ODM.

Jurist med speciale i løn- og personaleforhold

ODM kan i et vist omfang tilbyde juridisk ekspertise vedr. sager om løn- og personaleforhold. Det er lykkedes at få tilknyttet en jurist med et indgående kendskab til museernes mangfoldige løn- og ansættelsesvilkår samt en række andre juridiske forhold, der kræves indsigt i når man skal lede et personale. Yderligere information ved henvendelse til ODM.

Stillingsopslag

En af de mest sete sider på ODM's hjemmeside er stillingsopslag. Her kan medlemmerne uden beregning få placeret aktuelle stillingsopslag.

Danske Museers Efteruddannelse (DME)

Danske Museers Efteruddannelse under pres

DME har indgået ny toårig aftale om tilskud fra SLKS. Tilskuddet er blevet reduceret med hele 14% svarende til 250.000 kr. i forhold til den seneste aftale. DME's administrative omkostninger er bundet i fællesskabet med sekretariatet. Derfor har nedskæringen ikke kunnet implementeres på den administrative side. Konsekvensen har været færre ressourcer til den faglige udvikling og afholdelse af aktiviteter.

For at få budgettet til at balancere, som det er ambitionen, har der været behov for at øge aktiviteter og indtjening. Denne indsats har været udfordret af flere ting: DME takkede farvel til udviklingskonsulenten i årets første måned. Kursussekretæren var på barsel frem til 4. kvartal (blev dog delvis erstattet af barselsvikar), og uddannelseschefen brugte, hvad der svarer til godt en måneds arbejde, på at styrke kvalitet og faglighed i af SLKS' forsinkede IT-system SARA.

SARA (Samlings- og registreringsadministration)

Udover at styrke kvalitet og faglighed i SARA som nævnt ovenfor, har DME igen i 2017 anvendt betydelige ressourcer til at gøre klar til at undervise museernes medarbejdere i SARA. Endnu et tredages Train the Trainer forløb for SARA undervisersteam blev afholdt, men træningen blev ødelagt af et SARA system, der brød sammen. SARA undervisersteam, som består af 14 ansatte – typisk med samlingsansvar – fra danske museer, har således hver investeret mere end 10 dage uden at nå ind til kernen i det arbejde,

som skulle gøres og uden at blive kompenseret herfor.

Igen i 2017 har DME gennemført den planlægningsmæssige og logistiske øvelse med at arrangere 40 SARA kurser, men lige som i 2016 måtte vi aflyse alt, da systemet trods gentagende løfter fra SLKS og deres leverandør ikke blev klart.

Kurser og uddannelse på højt niveau

Til trods for, at SARA efterlod et stort hul i kursuskalenderen, er det alligevel lykkedes at levere et aktivitetsniveau, der opfylder kravene i DME's aftale med SKLS. De gennemførte aktiviteter er ligeledes evalueret til at være på samme høje niveau som hidtil. Aktiviteterne har i 2017 adresseret følgende hovedkategorier:

Ledelse og administration. Det kompetencegivende ledelsesudviklingsforløb 'Ledelse på museum i praksis', som består af fire todages moduler og eksamen, blev gennemført for første gang. Fokus på uddannelsen er, hvordan man som leder på museum kan agere i spændingsfeltet mellem faglighed, publikumsorientering og økonomisk bæredygtighed. Sidst på året slog interessen for EU's kommende persondataforordning igennem. Der blev således afholdt hele tre kurser i 'Persondataforordning i et praktisk perspektiv' i december. Kurset i 'Effektiv ledelse af museale projekter' blev afholdt på Vartov, og internt for to kunstmuseer og et kunst- og kulturhistorisk museum. Ellers har året budt på opdateret kursus i 'Sådan afregner I moms og afgifter optimalt', 'Ledelse af mu-

seets projektportefølje', der giver museet en systematisk tilgang til at udvælge og gennemføre de rette projekter i forhold til museets strategi, 'Museumsbutikken - kundefokus og business i museets ånd' og 'Målrettet arbejdsmiljøuddannelse'. Flere supplerende arbejdsmiljøkurser blev aflyst grundet manglende tilslutning. I tillæg til at varetage undervisning har uddannelseschefen desuden bidraget til fusionsarbejde mellem to organisationer og et udviklingsprojekt om tværgående samarbejde for en anden organisation.

Formidling og kommunikation. Der er i 2017 gennemført flere praktiske redskabskurser: 'Nå dit publikum med video', 'Fotografering af museumsgenstande', 'Digital Billedbehandling', 'Kunsten at sætte godt lys' og desuden to kurser i 'Fasthold publikum med Facebook'. Desuden et kursus i god publikumsbetjening for museets frontpersonale. Sidstnævnte kursus er desuden blev tilpasset og gennemført for en kunsthall og et kulturhistorisk museum. Endelig er de sidste to moduler af MuseumsUndervisningsUddannelsen, der startede i 2016, blevet gennemført. Et forsøg på at flytte MuseumsUndervisningsUddannelsen til Aarhus i efteråret måtte opgives, da der ikke var tilstrækkelig med opbakning. Efter flytning af forløbet til København primo 2018 er kurset fuldtegnet.

Forskning. Der har ikke været gennemført separate aktiviteter inden for området i 2017, da det blev vurderet at være tilstrækkelig dækket af aktiviteterne i ODM's forskningsudvalg.

Registrering og samlingsarbejde. Der er fortsat god efterspørgsel på genstandsrelaterede kurser: 'Pakning af museumsgenstande' er afholdt to gange.

Desuden er kurserne 'Intro til genstandshåndtering' og 'Daglig rengøring på museum' blevet afholdt. Mod forventning blev SARA ikke klar til drift, derfor har der slet ikke været afholdt kurser i god registreringspraksis.

Bevaring. Der har været gennemført et enkelt kursus om håndtering af skimmelsvampe i museets samlinger. Der har ikke været gennemført nogle aktiviteter i vores faste samarbejde med KEP (Konservatoreernes Efteruddannelses Pulje), fordi store internationale begebenheder (i ICOM-regi) blev afholdt i Danmark.

Øvrige aktiviteter

DME's arbejdsgruppe om finansiering af arkæologiske undersøgelser under Kulturministeriet, holdt oplæg for studerende ved Natur- og Kulturformidleruddannelsen og har været ODM's repræsentant ved temamøde om samlingsberedskab og seminar om copyrightregler.

Internationale aktiviteter. Uddannelseslederen har bidraget til NEMO's arbejdsgruppe om politikudvikling og lobbyisme.

ODM har i flere år udbudt kurser, der klæder museumsansatte på til at bekæmpe skimmelsvamp i museumssamlinger. Foto: Kathrine S. Carlsen

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Antal kurser	25	32	41	36	33	40	37	55	42
Antal kursister	329	514	708	713	646	1.136	620	1.038	555
Antal årselever	12,2	16,96	19,5	13,25	7,38	6,05	3,1	4,98	3,87
Antal abonnenter af 'Nyt om efteruddannelse'	204	331	489	652	781	893	919	2.040	2403

Note: I 2014 ændrede ODM opgørelsespraksis. Siden 2014 har antallet af deltagere til store seminarer, hvor økonomien har ligget i ODM's Sekretariat, ikke indgået i DME's opgørelse over deltagerantal.

Årsrapport 2017

- med noter til resultatopgørelse 2017 og budget for 2018

Noterne relaterer sig til nøgletallene for ODM's virksomhed og er, efter generalforsamlingens tidligere udtrykte ønske, udførligt beskrevet og markeret med * og i rødt.

På generalforsamlingen vil Årsregnskab 2017, revideret af statsautoriseret Revisionsaktieselskab Beierholm, være fremlagt til gennemsyn. Det skal bemærkes, at det fremlagte regnskab er godkendt uden påtegninger, og at regnskabet i øvrigt, for den del der er underlagt statens regnskabspraksis (midlerne til efteruddannelse), er aflagt i forhold til denne regnskabspraksis.

Ved læsning af ODM's resultatopgørelse 2017 og budget 2018, er det væsentligt at holde sig for øje, at den samlede opgørelse består af to delregnskaber: Et regnskab for sekretariatet og et regnskab, der dækker driften af efteruddannelsesvirksomheden. De to regnskaber gennemgås i det følgende adskilt, men udgør tilsammen ODM's regnskab for 2017 og budgetforslag for 2018.

Adskillelsen er ført så langt, at lønsummer og en lang række ordinære driftsudgifter (husleje, forbrug m.m.) konteres adskilt. Det er således et ganske nøjagtigt billede af udgifterne for henholdsvis A) ODM's politiske arbejde i sekretariatets drift og B) driften af efteruddannelses-/kursusaktivitet. Det er vigtigt at understrege, at det organisatoriske og politiske arbejde i ODM alene drives for medlemmernes kontingent.

Resultatopgørelsen for 2017 ses som henholdsvis kolonnerne: budget 2017, realiserede tal for 2017 samt

forslag til budget 2018, der, jfr. vedtægterne, stilles til godkendelse af generalforsamlingen.

Generelt

Rapporten udviser et samlet resultat for 2017 på DKK -378.000 (*1); fordelt på et merforbrug DKK -159.000 vedr. efteruddannelse (*2) og DKK -219.000 (*3) vedr. sekretariatets drift. Budget 2017 balancerede med et minus på DKK 400.000 (*4). Det samlede resultat for 2017 er således DKK 22.000 bedre end budgetteret (DKK - 400.000 (budget 2017) + DKK -378.000 (realiseret)).

Sekretariatet

Indtægter: Økonomien i sekretariatet er funderet på medlemskontingent (i 2017 budgetteret til DKK 2.255.000 (*5) og realiseret med DKK 2.250.000 (*6)). Punktet: kursusaktiviteter afspejler ODM's store faglige forårs- og efterårsmøde, der udgør en betydelig omsætning / indtægt. Budget for 2017 (*7) DKK 2.500.000 og realiseret med DKK 2.956.000 (*8). Der er ikke modtaget statslige tilskud til aktiviteter i 2017 (*9). Andre indtægter er realiseret med DKK 5.000 (*10). I alt samlede indtægter på DKK 5.211.000 (*11).

Udgifter: Realiserede udgifter til medlemsaktiviteter udgør DKK 2.582.000 (*12) mod budget DKK 2.339.000 (*13). De øgede udgifter afspejler et højere deltagerantal og dermed højere omkostninger til det faglige orienteringsmøde i november. Realiseret lønsum udgør DKK 1.807.000 (*14) mod budget på DKK

1.775.000 (*15). Administration er realiseret med DKK 653.000 (*16) mod budget på DKK 656.000 (*17). Samlede udgifter udgør DKK 5.430.000 (*18) mod budget DKK 5.145.000 (*19).

Årets samlede resultat for sekretariatet er således DKK 171.000 bedre end budget (DKK -390.000 (*4) – mod realiseret beløb på DKK 219.000 (*3), hvilket overvejende skyldes flere deltagere og dermed indtægter ved møder, primært det faglige årsmøde i november.

Efteruddannelse

Indtægter: Kursusaktiviteter afspejler egenbetaling fra kurser og efteruddannelse. Budget 2017: DKK 1.106.000 (*20). Årets realiserede omsætning var på DKK 767.000 (*21). De statslige tilskud til driften af efteruddannelsesaktiviteterne var budgetteret til DKK 1.550.000 (*22) og realiseret med samme beløb (*23). En kritisk nedgang i statens bidrag til efteruddannelse på 250.000 fra året før.

De samlede indtægter vedr. efteruddannelse blev således på DKK 2.358.000 (*24) mod budget på DKK 3.419.000 (*25). En betragtelig mindre indtægt på -1.061.000, hvilket overvejende skyldes, at der i budgettet var kalkuleret indtægter fra undervisning i SARA-systemet, betalt af Slots- og Kulturstyrelsen. Undervisning som aldrig blev igangsat. Indtægten var i budgettet modsvaret af tilsvarende udgifter. Stort fokus på at skabe rammerne for god undervisning i SARA betød i øvrigt omfattende arbejde i DME, hvilket reducerede tiden til markedsføring og udvikling af

andre kursusaktiviteter. Se i øvrigt årsberetningen for DME.

Udgifter: Der var i 2017 budgetteret med samlede kursusaktiviteter for DKK 1.254.000 (*26). De realiserede udgifter androg DKK 669.000 (*27). Det mindre forbrug på 585.000 skyldes helt overvejende ovennævnte forhold vedr. SARA. Lønninger realiseredes med DKK 1.133 (*28) mod budget på DKK 1.323 (*29) hvilket er DKK 190.000 mindre end budget. Administration var budgetteret med DKK 848.000 (*30) men besparedes gennem året og realiseredes med DKK 715.000 (*31). Samlet er der udgifter for DKK 2.517.000 (*32) mod budget for 2017 på DKK 3.429.000 (*33). Samlet er årets resultat for DME et merforbrug på DKK - 159.000 (*2).

Balance pr. 31. december 2017

ODM's aktiver udgør med udgangen af 2017 DKK 2.961.000 (*34). Egenkapitalen er med årets udgang på DKK 2.304.000 (*35). Det er isoleret set tilfredsstillende, idet en egenkapital omkring DKK 2.000.000 - 2.500.000 må anses for passende, jf. en tidligere beslutning om at have midler til at sikre et halvt års drift i forbindelse med evt. opløsning af organisationen.

ODM's passiver udgøres af fordringer fra kreditorer og kortfristet gæld i øvrigt på DKK 284.000 (*36). Dertil kommer en række skyldige lovpligtige hensættelser, feriepengeforpligtigelser, skat, ATP og lønsumsafgift m.m. på DKK 373.000 (*37). Tilsammen udgør posten kortfristet gæld DKK 657.000 (*38).

Budget 2018

Sekretariatet

Indtægter: Der er i budgettet taget udgangspunkt i, at kontingentet fremskrives med i gennemsnit ca. 10%. Det skal her bemærkes, at kontingentet ikke er forhøjet (ud over visse år ved PL-regulering) siden ODM's start for 13 år siden. Der regnes således med kontingent på DKK 2.450.000 (*39) i alt DKK 200.000 mere end realiseret kontingent i 2017. Mødeaktiviteter (faglige årsmøder m.m.) forventes at omsætte DKK 2.500.000 (*40). Samlet forventes indtægter på DKK 4.950.000 (*41).

Udgifter: Omkostninger til medlems- og mødeaktiviteter budgetteres til DKK 2.287.000 (*42). Den samlede lønsum for sekretariatet udgør DKK 1.751.000 (*43). Administrationsomkostningerne budgetteres til DKK 647.000 (*44). De samlede udgifter for sekretariatet er således budgetteret til DKK 5.060.000 (*45), hvilket giver et budgetteret underskud på DKK -110.000 (*46). Årets budgetterede merforbrug/investering afholdes af ODM's egenkapital/formue.

Efteruddannelse

Statstilskuddet udgjorde, efter kontrakt med Slots- og Kulturstyrelsen (SLKS) for årene 2017 og 2018 DKK 1.550.000 (47*). ODM har trods nedgang i midler fra SLKS fastholdt et meget højt aktivitetsniveau, hvilket betyder en estimeret egenbetaling i forbindelse med kursusaktiviteterne på DKK 810.000 (*48). Derudover regnes der med en indtægt i forbindelse med undervisning og udrulning af SARA på DKK 1.074.000, der forventes finansieret af tilskud fra SLKS (*49). Der budgetteres således med samlede indtægter på DKK 3.434.000 (*50).

Udgifter: Til planlægning og afholdelse af efteruddannelses- og kursusaktiviteter budgetteres, som vanligt med, at samtlige aktiviteter i Danske Museers Efteruddannelse relativt skal hvile i sig selv. Der budgetteres derfor med udgifter på DKK 3.434.000 (*51).

Resultatopgørelsen 2017 - ODM

	Budget	Realiseret	Budget
	2017	2017	2018
	TDKK	TDKK	TDKK
Kursusaktiviteter	3606	3723	3310
Medlemskontingent	2255	2250	2450
Statslige tilskud	1550	1550	1550
Andre tilskud og indtægter	763	46	1074
Indtægter i alt	8174	7569	8384
Medlems- og kursusaktiviteter	3593	3251	3816
Bestyrelsen	379	388	391
Lønninger	3098	2940	2905
Administration	1504	1368	1382
Udgifter i alt	8574	7947	8494
Resultat før finansiering	-400	-378	-110
Renteindtægter	0	0	0
Ekstraordinære udgifter	0	0	0
Årets resultat	-400 *4	-378 *1	-110

Resultatopgørelsen 2017 - Sekretariatet

	Budget	Realiseret	Budget
	2017	2017	2018
	TDKK	TDKK	TDKK
Kursusaktiviteter	2500 *7	2956 *8	2500 *40
Medlemskontingent	2255 *5	2250 *6	2450 *39
Statslige tilskud	0	0 *9	0
Andre tilskud og indtægter	0	5 *10	0
Indtægter i alt	4755	5211 *11	4950 *41
Medlems- og kursusaktiviteter	2339 *13	2582 *12	2287 *42
Bestyrelsen	375	388	375
Lønninger	1775 *15	1807 *14	1751 *43
Administration	656 *17	653 *16	647 *44
Udgifter i alt	5145 *19	5430 *18	5060 *45
Resultat før finansiering	-390	-219	-110
Renteindtægter	0	0	0
Ekstraordinære udgifter	0	0	0
Årets resultat	-390 *4	-219 *3	-110 *46

Resultatopgørelsen 2017 - Efteruddannelse

	Budget		Realiseret		Budget	
	2017		2017		2018	
	TDKK		TDKK		TDKK	
Kursusaktiviteter	1106	*20	767	*21	810	*48
Medlemskontingent	0		0		0	
Statslige tilskud	1550	*22	1550	*23	1550	*47
Andre tilskud og indtægter	763		41		1074	*49
Indtægter i alt	3419	*25	2358	*24	3434	*50
Medlems- og kursusaktiviteter	1254	*26	669	*27	1529	
Bestyrelsen	4		0		16	
Lønninger	1323	*29	1133	*28	1154	
Administration	848	*30	715	*31	735	
Udgifter i alt	3429	*33	2517	*32	3434	*51
Resultat før finansiering	-10		-159		0	
Renteindtægter	0		0		0	
Ekstraordinære udgifter	0		0		0	
Årets resultat	-10		-159	*2	0	

Balance pr. 31. december 2017 - ODM

	2017		2016	
	TDKK		TDKK	
Aktiver				
Debitorer		207		446
Depositum		90		90
Periodeafgrænsningsposter		76		79
Likvide beholdninger		2588		2911
Aktiver i alt		2961	*34	3526
Passiver				
Kapitalindestående		2304		2682
Egenkapital i alt		2304	*35	2682
Kortfristet gæld		71	*36	72
Kreditorer		213	*36	376
Skyldig løn omkostninger		373	*37	396
Kortfristet gæld i alt		657	*38	844
Gæld i alt		657		844
Passiver i alt		2961		3526

Hvem er hvem i ODM?

Bestyrelsens sammensætning efter generalforsamlingen, april 2017

- Flemming Just, formand
Sydvestjyske Museer (kultur). Nyvalgt
- Iben Bækkelund Jagd
ROMU (kultur), næstformand
- Bo Skaarup, næstformand
Naturhistorisk Museum i Aarhus (natur)
- Anne Mette Villumsen
Skovgaard Museet (kunst)
- Lisette Vind Ebbesen
Skagen Kunstmuseer (kunst) Nyvalgt
- Michael Højlund Rasmussen
Konserveringscenter Vest (kultur)
- Anja Olsen
Forstadsmuseet (kultur)
- Karen Grøn
Trapholt (kunst)
- Jesper Stub Johnsen
Nationalmuseet (kultur)
- Berit Anne Larsen
Statens Museum for Kunst (kunst)
- Nikolaj Mikkel Scharff
Statens Naturhistoriske Museum (natur).

Suppleanter

- Mette Thybo
NATURAMA (natur)
- Claus K. Jensen
Vardemuseerne (kultur)
- Mette Sandhoff Mansa
Kastrupgårdsamlingen (kunst). Nyvalgt

Sekretariatets medarbejdere gennem 2017

- Direktør Nils M. Jensen
- Administrativ koordinator Lene Larsen
- Kommunikationskonsulent Kathrine Storgaard Carlsen (barsel fra den 1.marts - 16.oktober)
- Kommunikationskonsulent Caroline M. B. Kirkegaard (barselsvikar fra den 1.februar - 31.oktober)
- Uddannelsesleder, souschef Jacob Buhl Jensen
- Kursussekretær Stine Folkenberg Hedegaard (tilbage fra barsel den 2. oktober)
- Kursussekretær Sophie Villsen (barselsvikar fra den 1. februar 2017 til den 31. juli 2017)
- Ekstern bogholder og administrativ assistance Tove Kusier, 'Resultatkompagniet' (en dag ugentlig)
- Studentermedhjælper Marianne Fritze Nehls (vekslende timetal)

Association of Danish Museums
Farvergade 27 D · Vartov
1463 København K
Denmark
T +45 4914 3966
www.dkmuseer.dk

